

første Skikkelse ingenfinde, saavidt jeg veed, kommet frem som en Undtagelse, end lige som en Undtagelse, der vilde stadfæste Regelen, men som et Forslag, der gjorde Fordring paa at være et fuldtberettiget Led i den Umbannelse, som Alle vente, at Folketirkens Forsatning ifølge Grundlovens Ord skal undergaae. Det har aldrig været Tanken at ville bruge dette Forslag som en Nispe til at drive ind i et levende Træ; det har kun været vor Tanke derved at ville løsne de Baand, hvormed det levende Træ hidtil imod sin Natur har været bundet, og som have hindret det i den frodige Udvikling og kraftige Væxt, som tilkommer det. Den hele Tanke, som har ligget til Grund baade for dette Forslag og alle lignende i kirkelig Frihedsretning, der ere fremkomne her i Salen, er jo allerede betegnet i selve Grundloven, idet den erklærer, at for Fremtiden skal ikke længere enhver Borgere, som boer i den danske Stat, høre til den danske Statskirke; det er ikke længere den udvortes Statsgrænse, som skal afgjøre, hvad Tro man har, eller hvilket religiøst Samsfund man tilhører, men det er selve den personlige Overbeviisning. Derfor blev der givet Troesfrihed, og derfor bestemtes det, at Statskirken skulde afløses af en Folketirke, og at de nødvendige Forandringer i dens Forsatning skulde fastsættes ved Lov. Den nærmere Gjennemførelse af denne Tanke for selve Folketirkens Vedkommende blev allerede antydet af den Kirkekommission, som forleden Aften saa ofte blev nævnt, og saandt sit Udtryk i den trykte Beretning om dens Forhandlinger, og den er med rene Ord udtalt i de Motiver, hvormed Regjeringen i sin Tid ledsagede Forslaget om Sognebaandets Løsning, nemlig i den Sætning, at skal et sundt og kristeligt Liv trives i den danske Folketirke, saa er den første Betingelse den, at Menighedslemmerne fuldstændigt frit kunne slutte sig om det, der indtil videre er Menighedens eneste Midtpunkt, Præsten, ligesom ogsaa til hinanden indbyrdes. Det er dette Maal, som, siden Loven om Sognebaandets Løsning blev vedtagen, bestandigt har været holdt for Die, som har bragt Rigsdagen og navnlig dette Thing til at af-

raad og Menighedsraad, netop fordi de gif ud fra Sognegrændsen istedetfor fra den personlige Overbeviisning som Grundlaget for Menigheden og Kirkesamfundet; det er den samme Tanke, som har ført til, at vi have søgt bestandig mere at udvikle Loven om Sognebaandsløsning, saa at den kunde komme til at træde ud i Livet og bære de Frugter, den var bestemt til, snart ved at søge at faae indført frie Præster, snart frie Menigheder, snart ved Udvildelse af Retten til at benytte Kirker og Kirkegaard og saa fremdeles. Det er det selvsamme Maal, som bestandig har staaet for os, det samme Onde, vi altid have villet rydde af Veien, Midlerne have ogsaa været fuldkommen klare, Grændserne have vi ganske vist ikke kunnet betegne mere end for det givne Nieblik, men hvor skulde noget Menneske kunne fastsætte Grændser for det folkekirkelige Livs senere Udvikling? Det er jo Noget, som den senere Tid maa afgjøre efter de Erfaringer, som umiddelbart ere gjorte, og enhver følgende Tid vilde jo ogsaa selv være Herre over, hvilken videre Udvikling den vilde foretage af de Skridt, der stete i den nærværende Tid. Jeg troer saaledes, at den Vej, vi hidtil have betraadt, har været fuldt begrundet, ja, har været aldeles nødvendig, hvis virkelig det Maal skulde naaes, som jeg dog haaber ogsaa er den høitagtede Kultusministers, at der skulde komme et sundt, aandeligt og kristeligt Liv saavel i selve Folketirken som i dens enkelte mindre Afdelinger. Men, siger den høitagtede Kultusminister, vi maae da drage flere Forhold ind under en samlet Overveielse og ikke lade os bestemme af enkelte tilfældige Forhold. Jeg troer, at disse Forhold, som saaledes hidtil have ledet os, ingenlunde have været tilfældige, det har netop været Fingerpeg paa, i hvad Retning Udviklingen nødvendig maatte gaae, og vi have desuden i disse Motiver, jeg allerede nævnte, til Loven om Sognebaandets Løsning, en bestemt og klar Udtalelse af, at, efterat man i lang Tid havde søgt at bringe et fuldstændigt Forsatningsværk istand, maatte det nu anses for ikke længer at være mulig. Man maatte begynde med at bortrydde Hindringerne for Dannelsen af frie aandelige Menighedsamfund som Grundlag for den videre Udvikling.